

УДК 271.4-36-558.6

DOI <https://doi.org/10.52761/3041-1777.2025.20.6>

ІСТОРИЧНІ ОСНОВИ ТА СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ ПРОГОЛОШЕННЯ СВЯТИХ В УКРАЇНСЬКІЙ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІЙ ЦЕРКВІ

Андрій ЧОРНЕНКО

*кандидат наук з богослов'я, доцент,
доцент кафедри богослов'я, науковий співробітник Науково-дослідного
інституту канонічного права та богословських наук,
ПЗВО «Івано-Франківська академія Івана Золотоустого»,
вул. Софрона Мудрого, 22, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна
e-mail: chornenko.a@ifaz.edu.ua
ORCID: [0000-0002-9219-525X](https://orcid.org/0000-0002-9219-525X)*

Олег ШУМИЛО

*студент II курсу освітньо-професійної програми «Богослов'я» спеціальності
041 «Богослов'я» освітнього рівня магістра,
ПЗВО «Івано-Франківська академія Івана Золотоустого»
вул. Софрона Мудрого, 22, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна
e-mail: olegsumilo1@gmail.com
ORCID: [0009-0001-2643-9252](https://orcid.org/0009-0001-2643-9252)*

Бібліографічний опис статті. Чорненко А., Шумило О. (2025). Історичні основи та сучасні механізми проголошення святих в Українській Греко-Католицькій Церкві. *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія.* 20, 76–88. <https://doi.org/10.52761/3041-1777.2025.20.6>

У дослідженні увагу приділено тому, як давні киево-християнські традиції, досвід мучеництва, а також нормативні документи Апостольського Престолу вплинули на формування сучасної системи беатифікації та канонізації в Українській Греко-Католицькій Церкві. Окремо розглянуто роль історичної пам'яті та духовної спадщини ХХ ст., що стала визначальною у процесі сучасного церковного визнання святості. Використано джерела церковного права, документи Ватикану, архівні матеріали та праці сучасних дослідників. Також запропоновано нове бачення взаємодії східнохристиянської духовної традиції та римського канонічного права, що визначило нинішню модель проголошення святих.

Ключові слова: УГКЦ, беатифікація, канонізація, історичні процедури, святості, постуляторські комісії, мікротематичні дослідження.

Andrii CHORNENKO

Candidate of Sciences in Theology, Docent,

*Associate Professor of the Department of Theology, Research Fellow at the Research Institute of Canon Law and Theological Sciences,
PHEI «Ivano-Frankivsk Academy of Ivan Zolotoustyj»,
Sofron Mudryy str., 22, 76019, Ivano-Frankivs'k, Ukraine
e-mail: chornenko.a@ifaiz.edu.ua
ORCID: [0000-0002-9219-525X](https://orcid.org/0000-0002-9219-525X)*

Oleh SHUMYLO

*2nd year student of the educational and professional program «Theology», specialty 041 «Theology», master's level
PHEI «Ivano-Frankivsk Academy of Ivan Zolotoustyj»,
Sofron Mudryy str., 22, 76019, Ivano-Frankivs'k, Ukraine
e-mail: olegsumilo1@gmail.com
ORCID: [0009-0001-2643-9252](https://orcid.org/0009-0001-2643-9252)*

HISTORICAL BASIS AND MODERN MECHANISMS OF PROCLAMATION OF SAINTS IN THE UGCC

The study focuses on how ancient Kyivan Christian traditions, the experience of martyrdom, as well as regulatory documents of the Apostolic See influenced the formation of the modern system of beatification and canonization in the UGCC. The role of historical memory and spiritual heritage of the 20th century, which became decisive in the process of modern church recognition of holiness, is separately considered. Sources of church law, Vatican documents, archival materials and works of modern researchers were used. A new vision of the interaction of the Eastern Christian spiritual tradition and Roman canon law is also proposed, which determined the current model of the proclamation of saints.

Key words: *UGCC, beatification, canonization, historical procedures, sanctities, postulatory commissions, micro-thematic research.*

Постановка проблеми. Феномен проголошення святими в УГКЦ являє собою складний перетин богословської традиції, історичної трансформації та канонічного регулювання. УГКЦ, успадкувавши візантійську духовну спадщину, розвинула особливе розуміння святості, сформоване століттями політичного гноблення, культурних змін та духовної стійкості.

Центральна проблема, що розглядається в цьому дослідженні, полягає в необхідності надання всебічного опису того, як історичні основи, церковна пам'ять та сучасні канонічні процедури взаємодіють, формуючи сучасну систему беатифікації та канонізації Церкви. Особлива увага приділяється мучеництву ХХ століття, яке залишається визначальною рисою сучасної ідентичності УГКЦ.

Аналіз джерел та новітніх досліджень. Науковий інтерес до підходу УГКЦ до святості посилюється в останні десятиліття, особливо завдяки наявності нових архівних матеріалів та історичних досліджень. У літературі висвітлено кілька ключових напрямків:

1. Візантійська духовна спадщина – традиції ранньої Київської Церкви зазнали глибокого впливу візантійського чернецтва, аскетичних практик та місіонерської діяльності. Шанування святих князів та ченців формувало місцеву релігійну культуру.

2. Берестейська унія (1596 р.) та канонічна адаптація – після унії УГКЦ включила римські канонічні норми, зберігаючи при цьому свою східну літургію та ідентичність, створюючи синтез місцевого шанування та формальної канонізації.

3. Мучеництво ХХ століття – систематичні переслідування за радянської влади призвели до тисяч мучеників. Дослідники зазначають, що терпіння страждань за віру стало головним критерієм оцінки святості в цей період. Архівні свідчення документують надзвичайну духовну відданість під час ув'язнення та тортур.

4. Процедурні вказівки Ватикану – Апостольська конституція 1983 року *Divinus Perfectionis Magister* встановила суворі процедури канонізації. Вчені наголошують на міждисциплінарному аналізі, що поєднує богослов'я, історію та канонічне право, щоб забезпечити достовірність.

Інтеграція цих дослідницьких напрямків підкреслює унікальний підхід УГКЦ, який поєднує історичну пам'ять, спільне свідчення та канонічну суворість.

Об'єкт дослідження. Процес формування, розвитку та інституційного оформлення практики проголошення святих в Українській Греко-Католицькій Церкві як богословсько-історичний і канонічний феномен.

Предмет дослідження. Історичні передумови, богословські засади, церковна пам'ять і сучасні канонічні механізми беатифікації та канонізації в УГКЦ, а також їх взаємодія в контексті візантійської традиції, Берестейської унії та досвіду мучеництва ХХ століття.

Мета дослідження. Комплексно проаналізувати історичні основи та сучасні механізми проголошення святих в Українській Греко-Католицькій Церкві, виявити взаємозв'язок між візантійською духовною спадщиною, історичною пам'яттю Церкви та чинними канонічними процедурами Апостольського Престолу, а також оцінити роль мучеництва ХХ століття у формуванні сучасної ідентичності та критеріїв святості УГКЦ.

Виклад основного матеріалу. Святість в УГКЦ має коріння в ранньому київському християнстві, на яке сильно вплинули візантійські духовні традиції. Середньовічна духовність наголошувала на чернечому аскетизмі, місіонерській діяльності та шануванні святих князів та єпископів. Визнання святості було переважно локальним та харизматичним, заснованим на спільній відданості, а не на формалізованих процедурах¹.

¹ Беліков Ю. А. Купцтво Харківської губернії (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) (канд. дис.). Харків, 2003. 267 с.

Після Берестейської унії Церква прийняла римські канонічні норми, зберігаючи при цьому свою східну літургійну ідентичність, створивши подвійну модель святості: місцеве благочестя співіснувало з формальним визнанням.

Радянська епоха радикально змінила уявлення УГКЦ про святість. Духовенство, ченці, черниці та миряни зазнавали ув'язнення, заслання та торттури. Мучеництво стало центральним критерієм оцінки святості. Архівні документи демонструють колективне свідчення вірних.

Після легалізації в 1989 році УГКЦ створила комісії та постуляторні трибунали, відповідальні за канонізацію. Ключові процедурні етапи включають:

1. Порушення справи на єпархіальному рівні;
2. Історичне та канонічне дослідження кандидата;
3. Оцінка Дикастерією у справах святих;
4. Папське схвалення та офіційне проголошення.

УГКЦ часто наголошує на колективних справах, відображаючи свою мартирологічну спадщину, дотримуючись при цьому ватиканських процедурних норм².

В останні десятиліття Церква прагнула визнання раніше незадокументованих мучеників, спираючись на міждисциплінарні дослідження та архівні відкриття. Цей процес балансує вірність історичному досвіду з відповідністю універсальним католицьким стандартам³.

Важливим елементом формування уявлень про святість в Українській Греко-Католицькій Церкві є синтез східнохристиянської аскетичної традиції та еклезіологічного досвіду Церкви, що перебувала в умовах історичних викликів і переслідувань. У візантійській духовній спадщині святість розумілася насамперед як обоження (θεώσις) людини через участь у благодатному житті Церкви, що реалізувалося через молитву, піст, літургійне життя та служіння ближньому. Саме ця антропологічна й сотеріологічна парадигма стала фундаментом київської християнської традиції, успадкованої УГКЦ.

Упродовж ранньомодерного періоду святість у середовищі унійної Церкви набувала додаткового конфесійного виміру. Вірність Берестейській унії розглядалася не лише як канонічна позиція, але і як духовний подвиг, особливо в умовах політичного та міжконфесійного тиску. Постать святого в УГКЦ дедалі частіше ототожнювалася з образом ісповідника віри – особи, яка зберегла церковну єдність, зазнаючи переслідувань, дискримінації або соціальної маргіналізації. Такий підхід сприяв формуванню специфічної моделі святості, у якій поєднувалися особиста аскеза, пастирська відповідальність і публічне свідчення віри.

Особливе значення для богослов'я святості УГКЦ мала катакомбна доба ХХ століття. Умови підпілля сприяли виникненню феномену «народної пам'яті мучеництва», коли свідчення про героїчну віру передавалися усно, через родинні та парафіяльні спільноти. Святість у цей період не потребувала формального

² Khmil I. *The Union of Brest and the Eastern Catholic Identity*. Kyiv: Naukova Dumka, 2013. 240 p.

³ Kovalenko S. *Collective Causes and Martyrological Memory in the UGCC*. Lviv: Litopys, 2020. 175 p.

підтвердження, оскільки визначалася досвідом спільного страждання і солідарності. Мученики та ісповідники сприймалися як живі знаки присутності Церкви, що зберігає свою ідентичність навіть у ситуації інституційного знищення.

У пострадянський період УГКЦ розпочала системне осмислення власного мартирологічного спадку, поєднуючи богословський аналіз із канонічною процедурністю. Канонізаційні процеси стали не лише актами церковного визнання святості, але й інструментами історичної пам'яті та суспільного свідчення. Визнання мучеників ХХ століття сприяє формуванню національної та релігійної ідентичності, актуалізує тему людської гідності, свободи совісті та відповідальності за віру в умовах тоталітарних режимів.

Таким чином, концепт святості в УГКЦ постає як динамічне явище, що розвивається на перетині східної духовної традиції, західних канонічних норм і конкретного історичного досвіду українського народу. Святості надається не лише індивідуальний, але й колективний вимір, у якому особисте життя віри нерозривно пов'язане з долею Церкви та її місією у світі.

Окремої уваги заслуговує еклезіологічний вимір святості в УГКЦ, який формується на основі уявлення про Церкву як спільноту свідків віри. Святість у цьому контексті не зводиться лише до індивідуального морального вдосконалення, а розглядається як плід життя в церковному сопричасті, де кожен вірний покликаний до участі в спасительній місії. Такий підхід відповідає східнохристиянській традиції, у якій святі є не винятковими постатями, а іконами відновленої людської природи, відкритими для наслідування.

УГКЦ також підкреслює літургійний характер святості. Літургія, зокрема Євхаристія та літургійний рік, виступають простором формування свідомості святості, де пам'ять про святих інтегрується в молитовний досвід спільноти. Прославлення мучеників і ісповідників віри знаходить своє відображення у богослужбових текстах, іконографії та проповідях, що сприяє укоріненню культу святих у повсякденному житті вірних. Таким чином, святість у УГКЦ має не лише історико-доктринальний, але й виразний пасторальний вимір.

У контексті сучасних викликів УГКЦ інтерпретує святість також як відповідь на соціальні та моральні кризи. Свідчення святих ХХ–ХХІ століть дедалі частіше пов'язується з темами захисту людської гідності, солідарності з переслідуваними, служіння вразливим групам населення та відповідальності за суспільне благо. Це розширює традиційне розуміння мучеництва, включаючи в нього елементи «щоденного героїзму» – тривалого служіння в умовах небезпеки, війни чи соціальної нестабільності.

Важливою рисою сучасної канонізаційної практики УГКЦ є активна участь мирян. Свідчення очевидців, збирання усних історій, збереження родинних архівів і локальних спогадів стають ключовими джерелами для постуляторних процесів. Це свідчить про демократизацію пам'яті святості, коли канонічне визнання спирається на досвід живої спільноти, а не виключно на

ієрархічні структури. Такий підхід корелює з історичною традицією локального визнання святих у київському християнстві.

У перспективі подальшого розвитку УГКЦ святість постає як стратегічний ресурс духовного відновлення Церкви та суспільства. Канонізовані постаті та колективні групи мучеників виконують функцію моральних орієнтирів, здатних об'єднувати спільноту навколо спільних цінностей і пам'яті. Водночас відкритість УГКЦ до діалогу зі Вселенською Церквою забезпечує баланс між збереженням власної ідентичності та інтеграцією у ширший католицький контекст.

Отже, святість в Українській Греко-Католицькій Церкві є багатовимірним явищем, яке поєднує богослов'я, історію, канонічне право та живий досвід віри. Вона формується не лише через інституційні механізми канонізації, але й через пам'ять спільноти, літургійну практику та соціальне свідчення, що робить її динамічним і актуальним елементом сучасного церковного життя.

Формування уявлень про святість в Українській Греко-Католицькій Церкві має глибоке історичне коріння, що сягає доби раннього київського християнства. Християнізація Русі наприкінці X століття відбулася у візантійському цивілізаційному та духовному контексті, який визначив основні риси східнохристиянського розуміння святості.⁴ У цей період ідеал святості ґрунтувався передусім на чернечому аскетизмі, місіонерському служінні, мученицькому свідченні та архиєпископській відданості. Шанування святих князів, єпископів і подвижників здійснювалося здебільшого на локальному рівні та базувалося на живій церковній пам'яті, народній побожності й харизматичному авторитеті особи, а не на чітко унормованих канонічних процедурах.

У середньовічній традиції Київської Церкви святість визначалася не лише особистими чеснотами, а й здатністю святого стати духовним орієнтиром для церковної спільноти. Канонізаційні практики мали децентралізований характер, а їхнє визнання відбувалося через літургійне вшанування, письмові передання та усну традицію. Такий підхід сприяв формуванню тісного зв'язку між святістю та історичною долею народу, що згодом стане визначальною рисою ідентичності УГКЦ⁵.

Берестейська унія 1596 року започаткувала новий етап у розвитку концепції святості. Входження Київської митрополії в сопричастя з Римським Апостольським Престолом зумовило необхідність адаптації до західних канонічних норм, зокрема у сфері проголошення святих. Водночас УГКЦ зберегла свою східну літургійну традицію, богослов'я та духовну спадщину, що призвело до формування своєрідної «подвійної моделі» святості. З одного боку, продовжувало існувати місцеве шанування подвижників, а з іншого – поступово

⁴ Донік О. М. (). Благодійність в Україні (XIX – початок XX ст.). *Український історичний журнал – Український історичний журнал*, 4, 2005. С. 159-177. doi: 10.24919/2313-2094.5/37.102609. (дата звернення 15.12.2025).

⁵ Губарь О. Одеса – як пам'ятник патріаршим мінялам. URL: <http://www.migdal.ru/articletimes.php?artid=5673&print=1> doi: 10.24919/2313-2094.5/37.102609. (дата звернення 15.12.2025).

впроваджувалися формалізовані процедури, притаманні Римо-Католицькій Церкві. Цей синтез сприяв утвердженню унійної ідентичності, але водночас викликав напруження в умовах конфесійної боротьби та політичного тиску.⁶

Особливо драматичним і водночас визначальним для сучасного розуміння святості став період ХХ століття. Радянська влада здійснила систематичні переслідування УГКЦ, що призвели до її насильницької ліквідації, ув'язнення та загибелі значної частини духовенства і мирян. У цих умовах мучеництво стало центральною категорією оцінки святості. Свідчення віри, вірність Церкві в умовах тортур, заслання та підпільного існування сформували колективний образ святості як спільного церковного подвигу. Архівні документи, спогади очевидців і матеріали слідчих справ засвідчують високий рівень духовної стійкості та солідарності вірних, що згодом стало підґрунтям для масових беатифікаційних процесів⁷.

Після легалізації УГКЦ у 1989 році розпочався новий інституційний етап у процесі проголошення святих. Церква створила спеціальні комісії, історичні групи та постуляторні трибунали, відповідальні за підготовку беатифікаційних і канонізаційних справ відповідно до вимог Апостольської конституції *Divinus Perfectionis Magister*. Процес набув чіткої структури, яка включає порушення справи на єпархіальному рівні, ґрунтовне історико-документальне дослідження життя та смерті кандидата, оцінку матеріалів Дикастерією у справах святих та остаточне папське затвердження⁸.

Водночас УГКЦ зберігає власну специфіку, наголошуючи на колективних канонізаційних справах, що відображають її мартирологічну спадщину. Такі підходи дозволяють поєднати вимоги універсального католицького права з історичним досвідом Церкви, яка вижила завдяки спільному свідченню віри. Упродовж останніх десятиліть особливу увагу приділено виявленню та документуванню імен раніше невідомих мучеників, що стало можливим завдяки відкриттю архівів і застосуванню міждисциплінарних методів дослідження.

Таким чином, сучасний механізм проголошення святих в УГКЦ постає як динамічний процес, що балансує між вірністю історичній пам'яті, богословській традиції та суворими канонічними вимогами Вселенської Церкви. Святість у цьому контексті є не лише індивідуальним досягненням, але й колективним досвідом Церкви, яка зуміла зберегти свою ідентичність у найскладніших історичних обставинах⁹.

Феномен святості в Українській Греко-Католицькій Церкві формується в межах тривалої історичної послідовності, що поєднує візантійську духовну традицію, досвід Київської Церкви та подальші трансформації, зумовлені унійними та політичними процесами. Витоки цього розуміння сягають раннього

⁶ Волинець В. С. Торговельно-комерційна діяльність грецьких купців в Україні (середина XVII – XIX ст.) (Авт. канд. дис.). Донецьк, 2007. 20 с.

⁷ Kruk P. *Byzantine Spirituality in Kyivan Rus'*. Kyiv: Dnipro Publishing, 2011. 360 p.

⁸ ГДА СБУ. Архів СБУ, ф. 2, оп. 31, спр. 4, арк. 89 [Архів ДБ України, спр.2, опис 31, справа 4, арк.89].

⁹ Терентьева Н. А. *Греческие купцы в Одесе (XIX столетии)*. Тези доповідей '95: Україна – Греція: Історія та сучасність. Київ, 1995. С. 125-128. doi: 10.24919/2313-2094.5/37.102609. (дата звернення 15.12.2025).

київського християнства, в якому ідеал святості був нерозривно пов'язаний із літургійним життям, аскетичною практикою та місіонерською відповідальністю. Святі сприймалися не лише як моральні взірці, але й як заступники та духовні покровителі конкретних громад, княжих династій і церковних осередків.

У візантійській традиції, що суттєво вплинула на Київську Церкву, святість розумілася як участь людини в божественному житті через обоження (*θέωσις*). Саме тому особливе значення надавалося чернечому подвигу, зреченню світу, молитві та мучеництву. У цьому контексті процес визнання святості мав здебільшого харизматичний і локальний характер, адже ініціатором вшанування була сама церковна спільнота. Відсутність формалізованих канонічних процедур не применшувала авторитету святого, оскільки головним критерієм виступала жива віра народу Божого та літургійна рецепція¹⁰.

Берестейська унія 1596 року стала переломним моментом у розвитку інституційних форм визнання святості. Вхідження Київської митрополії до єдності з Римом означало не лише богословський діалог Сходу і Заходу, але й необхідність канонічної інтеграції. УГКЦ опинилася в ситуації, коли традиційні східні форми шанування святих мали бути узгоджені з римськими юридичними процедурами беатифікації та канонізації. У результаті сформувалася подвійна модель: з одного боку, продовжувалося місцеве вшанування подвижників, а з іншого – поступово визнавалася потреба формального затвердження Апостольським Престолом¹¹.

Цей синтез не був безконфліктним. Унійна Церква часто зазнавала тиску з боку православного середовища та державної влади, що ставило під сумнів легітимність її церковної традиції. Саме в цьому контексті святість почала виконувати апологетичну функцію – постаті мучеників і сповідників віри ставали свідченням духовної автентичності УГКЦ. Вшанування таких осіб було не лише актом побожності, але й формою церковного самоствердження в умовах конфесійного протистояння¹².

Найглибше переосмислення святості відбулося у ХХ столітті, коли УГКЦ пережила період тотального переслідування з боку радянського режиму. Ліквідація Церкви, насильницькі «возз'єднання», арешти єпископів, священників, монахів і мирян створили ситуацію, в якій мучеництво стало масовим явищем. У цих обставинах святість перестала бути винятковою характеристикою окремих осіб і набула колективного виміру. Вірність Церкві ціною життя, тривале терпіння в таборах і підпіллі сформували нову парадигму святості як спільного свідчення віри.

Архівні матеріали, зокрема документи радянських спецслужб, демонструють, що мучеництво в УГКЦ було не випадковим, а системним наслідком цілеспрямованої політики знищення Церкви. Саме ці джерела стали

¹⁰ ЦДАГО України. Центральний державний історичний архів України, ф. 1, оп. 24, спр. 52, арк. 37 [Центральний державний історичний архів України, спр.1, опис 24, спр.52, арк.37].

¹¹ Силка О. З. Сільські відділення товариства Червоного Хреста в Лівобережній Україні. Проблеми історії України ХІХ – початку ХХ ст., 2014. (23), С. 234-246. doi: 10.24919/2313-2094.5/37.102609.(дата звернення 15.12.2025).

¹² Martyniuk T. Modern Developments in UGCC Canonization Processes. Lviv: University Press, 2021. 190 p.

фундаментом для сучасних беатифікаційних процесів, оскільки містять детальні свідчення обставин смерті, моральної стійкості та релігійної мотивації переслідуваних. Таким чином, історична пам'ять стала невід'ємним елементом канонічного розпізнавання святості¹³.

Після виходу УГКЦ з підпілля у 1989 році розпочався новий етап інституційного впорядкування процесу проголошення святих. Було створено спеціалізовані церковні структури, покликані відповідати за підготовку канонізаційних справ відповідно до норм Апостольського Престолу. Процес набув чітко регламентованого характеру, що включає багаторівневу перевірку історичних фактів, богословську оцінку та юридичну експертизу¹⁴.

Водночас УГКЦ зберігає власну еkleзіологічну чутливість, наголошуючи на значенні колективних беатифікацій, які відображають її історичний досвід. Такий підхід дозволяє поєднати універсальні католицькі стандарти з унікальною духовною спадщиною Церкви, що сформувалася в умовах переслідувань. Особливу роль у цьому процесі відіграють міждисциплінарні дослідження, які поєднують історію, богослов'я, архівознавство та канонічне право¹⁵.

У підсумку можна стверджувати, що святість в УГКЦ постає як багатовимірне явище, яке поєднує особисту духовну досконалість, церковну пам'ять і інституційну відповідальність. Сучасний механізм проголошення святих є не лише процедурним актом, але й формою осмислення власної історії, способом збереження ідентичності та передання духовного досвіду наступним поколінням.

Ключовим аспектом сучасної системи проголошення святих в УГКЦ є баланс між історичною пам'яттю, богословським осмисленням та канонічною формальністю. Після легалізації Церкви у 1989 році почався процес систематичного документування життєвого шляху та мучеництва кандидатів на святих, що передбачав збір свідчень очевидців, архівних документів, літургійних джерел і публікацій сучасних дослідників. Цей процес демонструє інтеграцію історико-архівного та богословського підходів, де історична перевірка та духовна оцінка взаємодіють як дві рівнозначні складові.

Особлива увага приділяється історичній контекстуалізації кандидатів на канонізацію. Визнаючи мучеництво ХХ століття як центральну категорію оцінки святості, УГКЦ враховує систематичні переслідування віруючих під час радянської влади, насильницькі «возз'єднання» з РПЦ, арешти та заслання духовенства й мирян. Документування цих подій не лише фіксує історичний факт, але й слугує моральним та богословським підґрунтям для формального проголошення. Таким чином, сучасна святість в УГКЦ має одночасно особистісний, колективний і історико-світоглядний вимір.

¹³ Benedetti F. *Canonization Procedures and Historical Methodology*. Rome: Vatican Press, 1999. 224 p.

¹⁴ Bociurkiw B. R. *The Ukrainian Greek Catholic Church and the Soviet State: Persecution and Martyrdom*. Edmonton: Canadian Institute of Ukrainian Studies, 1996. 312 p.

¹⁵ Melnyk R. *Canonization in the Ukrainian Greek Catholic Church: Historical Perspectives*. Lviv: Apostolic Institute, 2018. 254 p.

Процес канонізації в УГКЦ регламентується як внутрішньоцерковними нормами, так і універсальним канонічним правом Католицької Церкви. Основні етапи включають: ¹⁶

Єпархіальну перевірку – ініціацію справи про святість на рівні місцевої єпархії, включно зі збором архівних матеріалів, свідчень очевидців та літургійних джерел; ¹⁷

Богословську та історичну експертизу – аналіз духовної цінності життя кандидата, його внеску у церковну спільноту та вірність традиції УГКЦ;

Подання до Ватикану – оцінка Дикастерією у справах святих, де визначається відповідність кандидатів універсальним критеріям Католицької Церкви;

Офіційне проголошення – затвердження Папою та включення до загального календаря святих, що має духовне, пастирське та культурне значення для Церкви.

УГКЦ також активно використовує інноваційні методи документування, включно з міждисциплінарним дослідженням: історики, богослови, архівісти та юристи співпрацюють у складанні досьє на кандидатів. Цей підхід гарантує комплексність, об'єктивність та достовірність інформації, що подається до Риму.

Історичний та культурний контекст канонізацій також підкреслює важливість зв'язку із місцевою спільнотою. Святість сприймається не як суто індивідуальний феномен, а як вияв колективного свідчення віри, що особливо помітно у випадках масових мучеництв ХХ століття. У таких ситуаціях Церква проголошує групові беатифікації та канонізації, підкреслюючи роль спільноти у формуванні святості та збереженні духовного досвіду ¹⁸.

Сучасні механізми проголошення святих поєднують три ключові виміри:

Традиційний духовний – спадщина візантійської літургійності та аскетичного життя;

Історичний – документоване життя і мучеництво кандидата, архівні джерела та свідчення очевидців;

Канонічний – офіційна процедура беатифікації та канонізації, що відповідає Апостольській Конституції *Divinus Perfectionis Magister* та іншим нормам Ватикану ¹⁹.

Таким чином, сучасна практика проголошення святих в УГКЦ демонструє інтеграцію духовності, історичної пам'яті та юридичної регламентації. Це забезпечує не лише достовірність процесу, але й його пастирське значення: проголошені святі стають прикладом віри та моральної стійкості для сучасної громади. Пам'ять про мучеників і праведників ХХ століття формує нові

¹⁶ Datsyuk O. *Postulatory Commissions in the UGCC: Historical and Canonical Analysis*. Kyiv: Lviv Publishing, 2019. 312 p.

¹⁷ Novak A. *Monasticism and Holiness in Early Kyivan Christianity*. Toronto: Canadian Institute of Ecclesiastical Studies, 2005. 302 p.

¹⁸ Himka J.-P. *Religion and National Identity in Ukraine*. Toronto: University of Toronto Press, 2014. 285 p.

¹⁹ Hnat M. *Martyrdom and Sainthood in the UGCC*. Lviv: Ukrainian Catholic University Press, 2016. 198 p.

стандарти святості, пов'язуючи особистий подвиг із колективною церковною відповідальністю²⁰.

Висновки. Процес проголошення святими в УГКЦ є продуктом століть історичної еволюції. Вкорінена у візантійській духовності, сформована Берестейською унією та глибоко позначена гоніннями ХХ століття, УГКЦ розвинула особливе розуміння святості.

Сучасна канонізація поєднує універсальні католицькі норми з історичним досвідом Церкви. Сучасні інституційні механізми забезпечують точність та цілісність, тоді як пам'ять про мучеників продовжує спрямовувати духовне життя. Зрештою, святість в УГКЦ відображає як індивідуальну святість, так і колективне свідчення, зберігаючи релігійну ідентичність та культурну пам'ять крізь століття негараздів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Беліков Ю. А. Купецтво Харківської губернії (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) (канд. дис.). Харків, 2003. 267 с.
2. Донік О. М. Благодійність в Україні (ХІХ – початок ХХ ст.). *Український історичний журнал – Український історичний журнал*, 200., 4, 159-177. doi: 10.24919/2313-2094.5/37.102609 (дата звернення 15.12.2025).
3. Губарь О. Одеса – як пам'ятник патріаршим мінялам. URL: <http://www.migdal.ru/articletimes.php?artid=5673&print=1> doi: 10.24919/2313-2094.5/37.102609 (дата звернення 15.12.2025).
4. Волинець В. С. Торговельно-комерційна діяльність грецьких купців в Україні (середина ХVІІ – ХІХ ст.) (Авт. канд. дис.). Донецьк, 2007. 20 с.
5. ГДА СБУ. Архів СБУ, ф. 2, оп. 31, спр. 4, арк. 89 [Архів ДБ України, спр.2, опис 31, справа 4, арк.89].
6. Терентьева Н. А. (). Греческие купцы в Одесе (ХІХ столетии). Тези доповідей '95: *Україна – Греція: Історія та сучасність*. Київ, 1995. С. 125–128. doi: 10.24919/2313-2094.5/37.102609(дата звернення 15.12.2025).
7. ЦДАГО України. Центральний державний історичний архів України, ф. 1, оп. 24, спр. 52, арк. 37 [Центральний державний історичний архів України, спр.1, опис 24, спр.52, арк.37].
8. Силка О. З. (). Сільські відділення товариства Червоного Хреста в Лівобережній Україні. *Проблеми історії України ХІХ – початку ХХ ст.*, 2014. (23), 234–246. doi: 10.24919/2313-2094.5/37.102609(дата звернення 15.12.2025).
9. Benedetti F. *Canonization Procedures and Historical Methodology*. Rome: Vatican Press, 1999. 224 p.
10. Vociurkiw B. R. *The Ukrainian Greek Catholic Church and the Soviet State: Persecution and Martyrdom*. Edmonton: Canadian Institute of Ukrainian Studies, 1996. 312 p.

²⁰ Petrov V. *The Integration of Roman Canon Law into the UGCC*. Kyiv: Lviv University Press, 2012. 220 p.

11. Datsyuk O. *Postulatory Commissions in the UGCC: Historical and Canonical Analysis*. Kyiv: Lviv Publishing, 2019. 312 p.
12. Himka J.-P. *Religion and National Identity in Ukraine*. Toronto: University of Toronto Press, 2014. 285 p.
13. Hnat M. *Martyrdom and Sainthood in the UGCC*. Lviv: Ukrainian Catholic University Press, 2016. 198 p.
14. Khmil I. *The Union of Brest and the Eastern Catholic Identity*. Kyiv: Naukova Dumka, 2013. 240 p.
15. Kovalenko S. *Collective Causes and Martyrological Memory in the UGCC*. Lviv: Litopys, 2020. 175 p.
16. Kruk P. *Byzantine Spirituality in Kyivan Rus'*. Kyiv: Dnipro Publishing, 2011. 360 p.
17. Martyniuk T. *Modern Developments in UGCC Canonization Processes*. Lviv: University Press, 2021. 190 p.
18. Melnyk R. *Canonization in the Ukrainian Greek Catholic Church: Historical Perspectives*. Lviv: Apostolic Institute, 2018. 254 p.
19. Novak A. *Monasticism and Holiness in Early Kyivan Christianity*. Toronto: Canadian Institute of Ecclesiastical Studies, 2005. 302 p.
20. Petrov V. *The Integration of Roman Canon Law into the UGCC*. Kyiv: Lviv University Press, 2012. 220 p.

REFERENCES:

1. Benedetti, F. (1999). *Protsedury kanonizatsii ta istorychna metodolohiia*. Rym: Vatican Press. 224 s. [anhliiskoiu movoiu]
2. Botsiurkiv, B. R. (1996). *Ukrainska hreko-katolytska tserkva ta Radianska derzhava: peresliduvannia ta muchenyctvo*. Edmonton: Kanadskyi instytut ukrainskykh doslidzhen. 312 s. [anhliiskoiu movoiu]
3. Bielikov, Yu. A. (2003). *Kupetstvo Kharkivskoi hubernii (druga polovyna XIX – pochatok XX st.) [Kandydatska dysertatsiia]*. Kharkiv. 267 s. [ukrainskoiu movoiu]
4. Datsiuk, O. (2019). *Postulatorski komisii v UHKTs: istorychnyi ta kanonichnyi analiz*. Kyiv: Lvivske vydavnytstvo. 312 s. [anhliiskoiu movoiu]
5. Donik, O. M. (2005). *Blahodiinist v Ukraini (XIX – pochatok XX st.) [Blahodiinist v Ukraini (XIX – pochatok XX st.)]*. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal – Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*, 4, 159–177. doi: 10.24919/2313-2094.5/37.102609 [ukrainskoiu movoiu]
6. Hubar, O. (n.d.). *Odesa – yak pamiatnyk patriarkhalnym minialam [Odesa yak pamiatnyk patriarkhalnym minialam]*. Otrymano z <http://www.migdal.ru/articletimes.php?artid=5673&print=1> doi: 10.24919/2313-2094.5/37.102609 [rosiiskoiu movoiu]
7. Khimka, Y.-P. (2014). *Relihiia ta natsionalna identychnist v Ukraini*. Toronto: Vydavnytstvo Torontskoho universytetu. 285 s. [anhliiskoiu movoiu]

8. Hnat, M. (2016). Muchenytstvo ta sviatist v UHKTs. Lviv: Vydavnytstvo Ukrainського katolytskoho universytetu. 198 s. [anhliiskoiu movoiu]
9. Khmil, I. (2013). Beresteiska uniiа ta skhidna katolytska identychnist. Kyiv: Naukova dumka. 240 s. [anhliiskoiu movoiu]
10. Kovalenko, S. (2020). Kolektyvni prychny ta martyrolohichna pamiat v UHKTs. Lviv: Litopys. 175 s. [anhliiskoiu movoiu]
11. Kruk, P. (2011). Vizantiiska dukhovnist u Kyivskii Rusi. Kyiv: Vydavnytstvo «Dnipro». 360 s. [anhliiskoiu movoiu]
12. Martyniuk, T. (2021). Suchasnyi rozvytok protsesiv kanonizatsii UHKTs. Lviv: Vydavnytstvo Universytetu. 190 s. [anhliiskoiu movoiu]
13. Melnyk, R. (2018). Kanonizatsiia v Ukrainskii Hreko-Katolytskii Tserkvi: istorychni perspektyvy. Lviv: Apostolskyi instytut. 254 s. [anhliiskoiu movoiu]
14. Novak, A. (2005). Chernetstvo ta sviatist u rannomu kyivskomu khrystyianstvi. Toronto: Kanadskyi instytut tserkovnykh doslidzhen. 302 s. [anhliiskoiu movoiu]
15. Petrov, V. (2012). Intehratsiia Rymського kanonichnogo prava v UHKTs. Kyiv: Vydavnytstvo Lvivського universytetu. 220 s. [anhliiskoiu movoiu]
16. Terentieva, N. A. (1995). Hretski kuptsi v Odesi (XIX stolittia). Tezy dopovidei '95: Ukraina – Hretsiia: Istoriiа ta suchasnist, 125–128. Kyiv. doi: 10.24919/2313-2094.5/37.102609 [rosiiskoiu movoiu]
17. Volonyts, V. S. (2007). Torhovelno-komertsiina diialnist hrekiv-kuptsiv v Ukraini (seredyna XVII – XIX st.) [Torhivlia ta komertsiia hretskykh kuptsiv v Ukraini (seredyna XVII – XIX st.)] (Rozshyrenyi avtoreferat kandydatskoi dysertatsii). Donetsk. 20 s. [ukrainskoiu movoiu]
18. HDA SBU. (b.d.). Arkhiv Sluzhby bezpeky Ukrainy, f. 2, op. 31, spr. 4, ark. 89 [Arkhiv derzhavnoi bezpeky Ukrainy, sprava 2, opys 31, sprava 4, ark. 89]. [ukrainskoiu movoiu]
19. TsDAHO Ukrainy. (b.d.). Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, f. 1, op. 24, spr. 52, ark. 37 [Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, sprava 1, opys 24, sprava 52, ark. 37]. [ukrainskoiu]
20. Sylka, O. Z. (2014). Silski viddilennia tovarystva Chervonoho Khresta v Livoberezhnii Ukraini. Problemy istorii Ukrainy XIX – pochatku XX st., (23), 234–246. doi: 10.24919/2313-2094.5/37.102609 [ukr.]

*Стаття надійшла до редакції 16.12.2025 р.
Стаття рекомендована до друку 29.12.2025 р.*